

Folklór, sokadszorra is

Újra színpadon a néptáncosok

Táblakép-festészeti Biennálé a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárában, és az Ifjúsági Házban.

Tóth Sándor szobrász kiállítása a Gulácsy Lajos Teremben, augusztus 24-ig.

Szathmáry Gyöngyi szobrászművész kiállítása a Móra Ferenc Múzeum Kupola galériájában, szeptember 19-ig. Nyitva: 10-től 18 óráig.

Keserü Ilona festőművész gyűjteményes kiállítása a Bartók Béla Művelődési Központban, augusztus 20-ig. Nyitva: 10-től 18 óráig.

Az Akvarista szakkör és a MATOE közös kiállítása a SZOTE Dóm téri Oktatási Épületben.

Váradi Gábor grafikai a Sajtóház klubjában, augusztus 20-ig. Nyitva: hétköznap 9-től 18 óráig.

Hobbim a vasút. Országos vasútmodellkiállítás a Juhász Gyula Művelődési Központban, augusztus 20-ig. Nyitva: 10-től 18 óráig.

A Kass Galéria kiállítása a Vár utca 7. szám alatt.

A munka poézise. Képzőművészeti kiállítás Csongrád megye fejlődésének elmúlt 40 esztendejéről a Fekete Házban. Nyitva: 10-től 18 óráig.

A Móra Ferenc Múzeum állandó kiállításai: Móra-émlékszóba; Hunok, avarok, magyarok; Csongrád megye gyógyszerészetének múltjából; Ember és környezete; Csongrád megyei paraszbtútorok és népi viseletek; Kőolaj és földgáz; Lucsképgyűjtemény; Buday György metszetei.

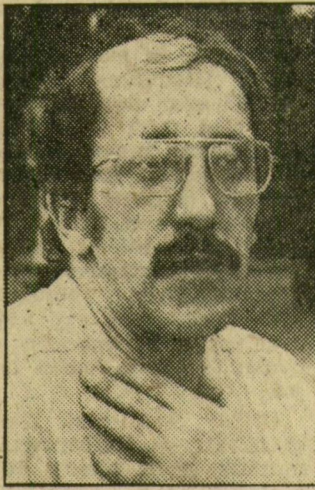
Ifj. Lele József néprajzi gyűjteménye. (Táplé, Vártó utca 4.), nyitva: 3-tól 6-ig.

— Két szabadteri előadás plakátján is találkozni a nevével: a néptáncfesztivál gálaestjén, a Tavasszköszöntő című produkcióban zenei vezetőként, A szarvassá vált fiak első részében zeneszerzőként „jegyzik” Rossa László nevét.

— Mindkét esetben a folklórt igyekeztem a tematika és a dramaturgiai szerkezet szolgálatába állítani. A Tavasszköszöntőben a Nagy László-i gondolatokhoz fűzött mondandóhoz kerestünk ifj. Csóori Sándorral (akivel, úgy értem, nagyon sikerült „egymásra hallgatnunk”) olyan népzenei elemeket, amelyek keretbe foglalták ezt a nagy táncos kavalkádót. A szarvassá változott fiakban a Juhász Ferenc-vers köré fölrajzolható mondavilágot kell dramatizálni úgy, hogy a falusi környezetből a nagyvárosi forgatagba kerülő és ott elvesző emberek tragédiáját elevenítse meg. Az én főladatam most is a falu világát fölmutatni, s noha autentikus folklórmuzsika csak egyetlen jelenetben van (a többi komponált zene), a népzenei fordulatos, harmóniákat természetesen mindvégig alkalmazom. Eredeti (erdélyi, ezen belül mezőségi) légkörbe helyezve, e vidék magyar népzenejének elemeiből összerakva válik önállóvá ez a muzsika, s ha az önálló kompozíció és a klasszikus folklórmozgalmak együttesét vesszük alapul, megvan a remény arra, hogy talán elég színes és mégis egységes lesz a zenei összkép. Hirtelen közlésekkel távolladással a népzene körül — ahogyan a mű megkívánja.

— Mit vár, mit remél másodikként „bemutatójától”?

— A Dóm tér, a szabadteri igazi szenzációja most bizonyosan a Győri Balett lesz, s noha nem érzek komoly szakmai különbséget a Magyar Néphadsereg Művészegyüttesét illetően, ki-

Rossa László

csit azért félek a másfélségtől. Az első részben például egy zárt székeli táncrend is szerepel, előzene is, viszont ez a produkció már előre jobban megkomponált, megformáltabb, át-gondoltabb, mint a néptáncfesztivál gálaestjének sokszor csupán improvizációkon alapuló, azokat gyorsan „összedolgozó” szerkezete. Am stílárban nincs, nem lehet nagy különbség, s mivel nagyon erős színpadi hatások várhatók hát bizom. Egyébként is bizni kell, nem?

— Mutakozzék be bővebben is...

— Tizenöt éve végeztem a zeneakadémián, Farkas Ferenc tanítványaként zeneszerzést tanultam. Utána tíz évig tanítottam Miskolcon, de közben kapcsolatba kerültem az amatőr néptáncmozgalommal is. Ezek után a Vasas Művészegyütteshez, majd a Népszínház tánckarához kerültem, meghatározó partnerem volt Györgyfalvy Katalin és Szigeti Károly, majd Novák Ferenc. Három éve a Magyar Néphadsereg Művészegyüttesénél dolgozom. A népzene egészen fiatal korom óta vonz, ma már kevesen emlékeznek első együttesemre, amely 1962-ben azon a bizonyos legelső

Ki mit tud?-on megnyerte a kamarazene kategóriát. A Szilváyi testvérek... későbbők Finnországba kerültek dolgozni, ott külföldi állampolgárokként Allami Díjat kaptak, az ő jóvoltából irhatlam meg hétkötetes, Kamarazene-iskola magyar és finn népzene című könyvet, amit több országban lefordítottak, kiadtak, „ittthon nem. Na mindegy, ezt hagyjuk. En hiszek abban, hogy a folklór sokadszorra is, máig megoldatlan területe a magyar komoly zenének. A népzenehez való kapcsolódást rendkívül lényegesnek tartom, eszmei és művészi szempontból egyaránt. Ennek ellenére azt kell látanom, hogy egyébként kiváló zeneszerzők szigorúan zárva tartják a kapukat a folklór előtt. Pedig éppen soggel nagyon ki kellene nyitni őket... Bartók után is, újra. Sokadszorra. És nemcsak a könnyűzenében, de legalább olyan következetesen és színvonalasan, ahogy ott (egy-egyedül) Szőrényi Leventének sikerült. Magamról még annyit, hogy eddigi munkáim közül legsikeresebb a Csikszentmihályi passió volt, ami meg a legfrissebbet illeti: most, augusztus 20-án mutatja be a televízió Gobbi Hilda és Páger Antal főszereplésével A vén bakancsos és fia a huszár című népszínművet, amelynek zenéjét állítottam össze, és részben szerezttem.

— Hogyan határozná meg saját zeneszerzői törekvéseinek lényegét?

— Menjünk előbb kissé vissza az időben. A legnagyobb, hiszen mindig csak az igazán nagyokhoz érdemes hasonlítani mégoly szerény törekvéseinket is. Ugyanis csak ez adhat való mércét... Bartóknál tisztán megtalálni azt a három réteget, ami a folklór zeneszerzésben történő felhasználásának módozatait jelenti: vannak „egy az egyben” történő eredeti átvételek, léteznek egyazon fordulatokból, dallamfördékekből már egy önálló kompozíció által (mint aranyat a vízben) föloldó szerzemények, és legvégül akadnak teljesen originális alkotások. Amit én próbállok létrehozni, az a második, a „köztes” variáció, ahol is ily módon ide-oda mozog a komponista önállósága. Viszont igen nagy nehézséget jelent, hogy mindez szinte csak színpadi előadások révén, csak színpadon lehetséges. A mai komoly zene közönsége voltaképpen szűk és zárt réteg, a zeneszerzőkről már beszéltem, s így bizony elég nehéz újra elfogadtatni az efféle törekvéseket...

Domonkos László

Orgonaest

Kovács Endre orgonaestjét rendezzi meg a filharmónia ma, pénteken este 8 órai kezdettel a domban. Közreműködik: Gallai Judit (ének). A műsorban többek között Bach, Brahms, Franck, Händel és Lübeck művei szerepelnek.

M. E.

Kipróbálni mindent

Fáradhatatlannak látszik. Újra és újra próbálgatja a figurát, ugyanazt. Már vagy hatadoszor ismétli. Közben mosolyog. Egész lényéből sugárzik a kedvesség, nőiesség. E-ek! Hogy ebbe a törékeny nőbe mekkora türelem szorult. Rövid az idő, csak nagy nehézségek árán tudunk leülni, percekre, a hűvös öltözőben.

— Mitől vagy ilyen kitartó?

— Oh, semmiség. Mindannyian ezt csináljuk. Most úgy 15 percem van, ha kevés lesz, folytathatjuk mások.

— Akkor kezdjük a múltal. Mi vitt a táncosok közé?

— A folklór szeretete. Amatőrként kezdtem, a Mecsek együttesbe jártam, Pécsre. Közben tanultam, érettségiztem, apolónói képesítésem is van. A Mecsekben Simon Antal keze alatt dolgoztam. Felvételiztem a Budapest Táncegyüttesbe, amelyet Molnár István vezetett. Később úgy alakult, Simon lett a Budapest vezetője. Szerencsésnek mondhattam magam, jól ismertem a képességeimet. S ez sokat jelent. 1973-ban kerültem a Honvédba. Szeretek táncolni, persze most már ezzel keresem a kenyerem.

— Nagyon megváltoztatta az életedet?

— Igen. Egyszerűen nehezítette. A férjem opera-

Gerdesits Irén

énekes, elfoglalt ő is. 4 éves a kisfiam. El tudod képzelni, mennyire hiányzik? Csak nagy-nagy kitarással, szolgái alázattal lehet ezt a hivatást „csinálni”.

— Hogyan lettél szólótáncos a Honvédban?

— Régóta tagja vagyok az együttesnek. Van rutinom. S ez nagyon fontos dolog. Bizonyosan a képességeim is feljogosítottak erre a szerepkörre. Kétségtelül, az utóbbi években sok szolót volt. Persze függ ez az adottságoktól is. Hogy milyen a testalkat, például. Meg, hogy tud-e bánni az ember a testével.

— A szarvassá változott fiak anyaszerepe dramaturgus szerep. Nem okoz nehézséget?

— Az az igazság, hogy az ilyen feladatok közelebb állnak a szívemhez. Jaj, most abba kell hagyjuk...

Gerdesits Irén fölcsit a színpadra. Másnap este akkor találkozunk újra, mikor épp szünetet ad Markó.

— Szóval szeretem próbálgatni az erőmet. Szerintem az az igazi táncos, aki kipróbál minden műfajt. Örülök nagyon, hogy nekem megadatott. A győriekkel már táncoltam, meghívtak az Izzó planeták című produkciójukba. Úgy nyolc-tíz pár vett abban részt a Honvédból. Jó velük dolgozni, nem okoz gondot az alkalmi együttlét.

— Volt-e más dramaturgus szereped?

— A Magyar Elektrában táncolhattam a királynét. Ez, ha jól emlékszem, tavaly volt.

— S a szegedi színpad?

— Az első fesztiválom ez, lehet, hogy a legemlékezetesebb lesz? Ki tudja. En mindent megteszek.

A fölnevelő szülőházban négyen vannak a testvérek. Az „Elsősülött fiú” a legnagyobb, elvagyódásában társakat keres, a „Legkisebb fiút” nem, de két fiavérét rábeszéli: induljanak. A szarvassá változott fiak első részében a három fivér: Szőgi Csaba, Román Sándor, Szilvási Károly.

Bemutatni Szőgi Csabát — Szegeden? Aligha kell.

Emlékeztetül, röviden: amikor a már-már legendás táncospartnak volt a tagja, mely Nagy Albert és Zsoldos Ildikó Szegedre kerülésekor verbuválódott. 1972-ben kezdtek néptáncot tanulni, rohamléptekkel haladtak, sikert sikerre halmozva. Nevet, rangot, szakmai elismerést szereztek. A csapat egyik letehetségebb, egyéni stílusú táncosa volt Szőgi Csaba. Az „Örökös Aranysarkantyús”, a Népművészet Ifjú Mestere címetek még „szegedi korában” szerezte. Hat évvel előzött ment Pestre, Novák Ferenc hívására.

— Amikor csak tehetem, jövők haza. Nehezen visélem a pesti rohanást. Hogy Szeged milyen csodálatosan nyugodt, emberszabású, barátságos város, csak azóta tudom, mióta nem vagyok itthon.

— Viszont egyenesen fölfelé ívelő pályán járhat.

— Nagy Alberttől megtanultam az anyanyelvet, Novák Ferencétől szeretném megtanulni, hogy az alapok, az autentikus néptánc minél tökéletesebb ismeretében miként lehet színházat, pontosabban táncszínházat csinálni. Olyan koreográfus szeretnék lenni, aki — másokkal együtt — Novák táncszínházi törekvéseit folytatni képes. Vagyis meggyőződésem, hogy a néptánc a megfelelő színházi eszközzel és formákban a 20. század emberének is lényeges, fontosabb gondolatokat és érzelmeket tud közvetíteni. Azt kívánom, hogy az emberek, ha ezt a szót hallják: táncművészet, ne csak a balettre gondoljanak. Egyelőre: tanulok. Az első évet végeztem az Állami Balettintézet újonnan indult pedagógiai szakán, a néptánc- és balettmesterképző tagozaton.

— Szegeden a Tömörkényben érettségizett, a táncművészeti szakra járt, és ha jól emlékszem, éppen besorozták, amikor megvált az akkori ÉDOSZ-tól.

— Szerencsém volt, a katonaidőt is végigtáncolhattam, a Magyar Néphadsereg Művészegyüttesének tánckarában, amelyet Novák Ferenc vezet. Közben asszisztense lehettem a Bihari együttesben, vezettem az egyik utánpótlás csoportot, ma is ott táncolok. De öt éve már saját csapatom is van, a dunaujvárosi együttes. Szőgi Csaba ebben a szezonban már eltáncolt egy szólószeret a Dóm téren, a Tavasszköszöntőben. Aze-lött Szolnokon láttam, a

Balról jobbra: Szilvási Károly, Szőgi Csaba, Román Sándor

fesztiválon koreográfiai díjat kapott Siculicidium című munkájáért, amely a mádéfalvi vérsedelemről való megkapó, döbentően érvényes gondolatok és érzelmek hatásos színházi foglalat. Az „Elsősülött fiú” szerepére — a balettos Demcsák Ottóval való alkati hasonlóság okán — eredetileg mást szemelt ki Novák Ferenc; Túróczi Tamás azonban megbetegedett, akár Demcsák...

— Néptáncos a balettkarban? Nehéz?

— Főként a felelősség nyomásztó. Végére európai színvonalú táncművészekkel... Bár négy évig mi tanultunk balettet, az mégis ötlet kevesebb az ő kilenc évükénél. S hogy azóta mit végeztek Győrben, milyen bemutatósorozat áll mögöttük — belegendolni is szé-dület.

— A Balettintézetnek az a néptáncos osztálya, amelyben végzett, ugyanúgy együtt maradt, mint az az osztály, amely a Győri Balett magja...

— Mi vagyunk most a honvéd művészegyüttes táncára. Ez volt az ál-munk: együtt maradni. Az első végzős osztálynak is sikerült, nagyjából ők most a Kodály-együttes, Zsuráfszky Zoltánék csapata. Mi Novák Ferencnek köszönhetjük, hogy homogén, profi együttesben dolgozhatunk, csodálatos feladatokat kapunk és módunk van az egyéni pályaeépítésre is.

— Hogyan lett táncos? — Cigándon születtem, már óvodás koromban táncolni tanultam. Jártam Szegeden is, táncfőiskolákban, Nagy Albert szinte fanatizált bennünket, neki köszönhetem, hogy jelentkezni mertem a Balettintézetbe. Ott Timár Sándor volt a mesterem, az autentikus néptánc föltétlen híveit nevelte belőlünk. De Novák Ferenc világa, táncszínháza elemi erővel hatott rám...

— A harmadik fiú csak néhány hónapja profi táncos, azelőtt, nyolc évig amatőr csoportban, a Bem József együttesben táncolt (Aranysarkantyús!) és dolgozott a szakmájában: központifütes-szerelő.

— Zádorvölgyi Lászlóhoz hasonlókat, úgy mondják, ezért kaptam a megfizető feladatot. Számomra ez egyszerűségi életformaváltás, hiszen fölmondtam az állásomat.

— Még megbánni sem lehetett ideje...

— Talán nem kell. Azóta voltam az együttesrel Moszkvában, a VIT-en, fölléptünk a magyar gálaműsorban, most itt lehetek az egyik főszereplő. Úrömről járok be Pestre, naponta. A faluban iskolásokat tanítok táncolni, miközben magam is tanulok új együttesemben.

Sulyok Erzsébet